

Premier Churchill orisal zavezniške poveljne cilje

Vojna bo morda trajala še dve leti.—Hitler se oglašil po dolgem molku.—Osma britanska armada začela ofenzivo v centralni Tuniziji. Angleške podmornice potopile šest osiščnih ladij in transportov na Sredozemskem morju.—Moskva priznala izgubo Belgoroda, železniškega središča.—Japonski pritisk na poziciji britskih čet v zapadni Burmi se zmanjšal

London, 22. marca.—Premier Winston Churchill je v svojem govoru po radiu orisal zavezniške poveljne cilje in izjavil, da morda Nemčija poražena priznajo leto ali 1. 1945. Porazu sledil mir v Evropi, baziran na kolektivni zaščiti.

Premier je naglasil, da bodo zavezniški ustanovili neoborojeni Evropski svet, ki bo moral prevzeti in nadzorovati delo narodov. Dalje je dejal, da je prišla odločilna bitka v Tuniziji, kjer se angleške, ameriške in francoske armade skupaj bore proti sovražniku.

Adolf Hitler se je včeraj po dolgem molku oglašil in govoril najmanj minut ob priliki proslave dneva nemških junakov. Diktor je priznal, da je nemška armada postala vojna cona, toda na vzhodni fronti je presegla in Nemčija je na poti zmage.

Hitler je povedal ljudstvu, da Nemčija izgubila samo 542,000 junakov od začetka vojne. Vsi so bili nadomeščeni z novimi vojniki.

Zavezniški stan, Afrika, 22. marca.—Britska osma armada je začela veliko ofenzivo proti nemški sili v centralni Tuniziji in izvajala prve uspehe. Ameriške čete so okupirale Sidi el Bachrej, strateško vojaško bazo, v kateri prodiranju proti Sredozemskemu morju.

Zavezniški stan, Afrika, 20. marca.—Ameriška armada pod poveljstvom generala Georgea Pattona je zavzela El Guetar, strateško točko v hribih centralne Tunizije, 73 milj severno od Gabesa in 60 milj od obzračja Sredozemskega morja. Osušena sila se je uspešno iz El Guetara brez boja.

Ameriška armada je v ofenzivi, ki se je pričela v četrtek, pridrla 42 milj daleč in zasedla pozicije ob Guetarijskem prelazu. Prelaz je dolg šest milj in leži med hribi. Na drugi strani prelaza je križišče dveh cest, ki vodita v Gabes in Mahares. Obe mesti ležita na obzračju Sredozemskega morja.

Ako bo Pattonova sila dosegla obzračje, bo armada feldmaršala Rommela odrezana od osiščnih vojaških posadk v severnem delu Tunizije. General Bernard L. Montgomery, poveljnik britske osme armade, kooperira z ameriško silo v operacijah proti osiščnim kolonom. Ta armada napada osiščno bojno črto pri Marethu.

Vest iz Kaira, Egipt, pravi, da ameriške letelce trdnjave in komunikirali dva napada na Sidi el Bahrej. Italijanski pristajališče mesto. Vrgli so več sto bomb na mesto, toda rezultat ni znan.

London, 20. marca.—Ameriški in angleški letalci so bombardirali Vegesack, bazo nemških podmornic v bližini Bremena, se glasi naznanilo. Bombe so porušile devetnajst poslopij in razvlele ogromne požare. V spopadu v zraku so letalci sestrelili 23 nemških bojnih letal.

Bombe so padle na električno centralo v Vegesacku in jo porušile. Drugi roji ameriških in angleških letal so istočasno bombardirali industrijska središča v zapadni Nemčiji in nacijonali baze v Franciji, Holandiji in Belgiji.

talci metali na Berlin 1. marca, ubile najmanj tisoč ljudi ter porušile mnogo poslopij v središču nemške prestolnice. Poročilo bazira na informacijah, katere je agentura prejela iz zanesljivih virov.

Admiralitet je naznanila, da so britske podmornice napadle in potopile šest osiščnih ladij in transportov na Sredozemskem morju v zadnjih treh dneh. Transporti so bili na poti proti severni Afriki, ko so jih podmornice napadle in potopile.

Doznava se, da je bil del nemške armade potegnut iz Italije in poslan na ruske fronte. Koliko nemških vojakov se nahaja v Italiji, ni znano. London je bil informiran, da je poveljstvo poslalo v Rusijo več nemških divizij iz Francije, Belgije in Holandije. Dalje je bil informiran, da v nemških vojnih tovarnah dela najmanj 5,500,000 tujih delavcev, med temi 1,500,000 vojnih ujetnikov.

Moskva, 20. marca.—Tu so priznali, da se nemške kolone zasedle dve mesti na južni fronti po ljutih bitkah z Rusi. Eno je Belgorod, železniški center, 50 milj severno od Harkova, ukrajinskega jeklarskega središča; ime drugega mesta poročilo ne omenja.

Na centralni fronti prodirajo Rusi naprej v smeri Smolenska in zasedli so več naselbin. V bitki v enem sektorju te fronte so Rusi uničili petnajst nemških tankov in ubili čez tisoč sovražnikov.

Srdite bitke se nadaljujejo na severni fronti pri jezeru Ilmenu. Ruska armada pod poveljstvom Timošenka je še v ofenzivi na tej fronti.

New Delhi, Indija, 20. marca.—Japonski pritisk na pozicije britskih čet ob reki Mayu v zapadni Burmi se je zmanjšal, toda ljute bitke se nadaljujejo na zapadni strani te reke in pri Donbaju. Zavezniška letalska ofenziva je še v teku. Ameriški in britski letalci so v spopadu v zraku nad Pazandaungom sestrelili osem japonskih letal.

Cunking, Kitajska, 20. marca.—Uradni komunikacije, objavljene danes jutraj, omenja srdite bitke med Kitajci in Japonci v severni in centralni Kitajski, v katerih sta obe strani utrpeli velike izgube. Japonsko poveljstvo je zagnalo sveže čete v boj proti kitajski sili.

Zena kitajskega generala v Chicagu Chicago, 20. marca.—Zena kitajskega generala Kaišeka je včeraj dospela v to mesto. Na tisoče ljudi jo je sprejelo in pozdravilo, ko je izstopila iz vlaka na postaji Union. Med visokimi uradniki, ki so jo pozdravili, sta bila governor Green in župan Kelly, ki ji je izročil srebrni ključ v znak, da ji je mesto odprto. Oba, governor in župan, sta naglasila, da ona je simbol kitajskega odpora proti japonski agresiji. Po sprejemu na postaji se je odpravila v hotel Drake. V Chicagu ostane štiri dni. V ponedeljek večer bo govorila na masnem shodu v Stadiumu v zvezi s svojo kampanjo za poglabitev prijateljstva in razumevanja med Kitajsko in Ameriko.

Gangež Nitti izvršil samomor

Pognal si je tri kroglice v glavo

Chicago, 20. marca.—Frank Nitti, naslednik Caponeja kot načelnik čikaških gangežev, je včeraj izvršil samomor. Pognal si je tri kroglice v glavo pri plotu poleg proge železnice Illinois Central v bližini Harlem ave. in Cermak rd., manj ko eno miljo proč od svojega doma v River-sidu.

Trije železničarji na tovrnem vlakcu, ki je vozil mimo, so videli gangeža, ko je oddal usodne strele. Oni niso vedeli, da je samomorilec Nitti, ko so obvestili policijo in se odpravili naprej. Policijski načelnik Allen Rose je takoj odšel na lice mesta, kjer je našel Nitti, ležečega na hrbtu z glavo ob plotu. Dve kroglici sta šli skozi klobuk v glavo, tretja pa ob desnem ušesu.

Nitti je bil star 57 let in rojen v Italiji. S samomorom je prevaril vlado, ki ga je nekaj ur prej v New Yorku obtožila, da je izsilil čez dva milijona dolarjev od filmskih kompanij in u-nitje filmskih operatorjev. Federalna veleporota je poleg njega obtožila osem drugih čikaških gangežev izsiljevanja in raketiranja. S samomorom se je izognil zaporu.

Gangeži, katere je federalna veleporota v New Yorku obtožila, so Louis Campagna, Paul de Lucia, Phil D'Andrea, Francis Maritole, Ralph Pierce, Charles Gioe, John Roselli in Louis Kaufman. Vsi bodo postavljeni pred federalno sodišče.

Kuhn izgubil ameriško državljanstvo

Vodja bundovcev bo deportiran

New York, 20. marca.—Fritz Kuhn, bivši predsednik Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije, in deset drugih voditeljev in članov te organizacije, je izgubilo ameriško državljanstvo, katero so dobili z naturalizacijo. Zadevni odlok je podal federalni sodnik John Bright.

Kuhn je v zaporu, kamor je bil poslan na obtožbo, da si je prilastil denar iz sklada nacijske organizacije. Po prestani zaporni kazni bo najbrže poslan v koncentracijsko taborišče, v katerem bo ostal do konca vojne, potem pa bo deportiran v Nemčijo.

Drugi, ki so izgubili državljan-ske pravice, so William Kunze, Konrad H. Koehler, Wilhelm Heller, Ernest Sotzek, Werner Ulrich, Franz Schneller, Ernst Schwenk, Paul A. Rausch in Franz Wunschel.

Bivši gourner Lowden umrl

Tucson, Ariz., 21. marca.—Frank O. Lowden, bivši gourner države Illinois in vodilna osebnost v republikanski stranki, je včeraj umrl v hotelu El Conquistador. Pokopala ga je pljučnica. Njegovo truplo bo pripeljano v Oregon, Ill., na njegovo farmo. Lowden je bil ob smrti star 82 let.

EDENOVA IZJAVA O POVOJNI REKONSTRUKCIJI

Angleško-ruska dominacija Evrope po porazu osišča

VPRAŠANJE UREDITVE MEJ MORA ČAKATI

Washington, D. C., 20. marca.—Angleški zunanji minister Anthony Eden je na konferenci z voditelji kongresa in člani od-sekov za zunanje zadeve obeh zbornic pojasnil svoje stališče in mnenje o problemih poveljne rekonstrukcije Evrope, zaeno pa je naglasil potrebo ustanovitve mednarodne zveze, ki naj bi reševala poveljne probleme in stori-la korake, da se zagotovi trajni mir.

Neki senator je dejal, da je bil Eden "brutalno odkritostčen," drugi, ki so se udeležili konfe-rence, pa so izjavili, da ni hotel odgovoriti na vprašanje glede poveljne usode Poljske in ne razkriti detajlov nedavno skle-njenega dogovora med Veliko Britanijo in Rusijo. Senator Tom Conally, demokrat iz Te-xasa in načelnik senatsnega odse-ka za zunanje zadeve, je v raz-govoru s časnikarji dejal, da ne more razkriti predmeta razpra-ve z Edenom. Rekel je le, da je Eden naglasil popolno harmoni-jo med vladami Velike Britani-je, Amerike, Rusije in Kitajske v zadevah, nanašajočih se na vodstvo vojne proti osiščnim silam. Eden je dal razumeti, da mora vprašanje novih mej ča-kati. Reševanje problema poveljnih mej ni mogoče, dokler traja vojna.

Eden ni hotel razpravljati o ruskih teritorialnih zahtevah na račun baltičkih držav in Poljske, dasi je znano, da zavzema simpatično stališče napram Ru-siji. Ča je bil vodilna osebnost v pogajanjih, ki so rezultirala v sklenitvi pogodbe prijateljstva in zveze med Veliko Britanijo in Rusijo.

Poročila, ki še niso potrjena, pravijo, da sta Velika Britanija in Rusija že sklenili sporazum glede skupne dominacije poveljne Evrope in da je Velika Bri-tanija priznala ruske teritorial-ne zahteve.

Fraser vidi dolgo borbo na Pacifiku

Predsednik novozelandske vlade hvali ameriške vojske

Wellington, Nova Zelandija, 20. marca.—Premier Peter Fraser je v svojem govoru v parlamentu izrekel svarilo, da bo vojna na Pacifiku še dolgo trajala, ker japonska udarna sila je še močna, čeprav so zavez-niki izvajali več velikih zmag z japonsko silo na kopnem, morju in v zraku.

Parlament je razpravljalo o problemu mobilizacije vse raz-položljive človeške sile za voj-ne napore. Poslanci so v svojih govorih poudarjali, da se stri-njajo s Fraserjevo izjavo, da bo borba proti japonski sili dolga in težka.

Premier je v svojem govoru hvalil ameriške vojske. "Nali ameriški prijatelji so nam pri-skočili na pomoč in njihova za-sluga je, da ima Nova Zelandija mogočno zaščito. Ako ne bi bilo te zaščite, bi bila morda Nova Zelandija invadirana po japons-kih četah."

Fraser je dalje rekel, da mora

Domače vesti

Smrtna nesreča v De Pueju De Pue, Ill.—Matt Zoran, član in blagajnik društva 59 SNP, se je 17. marca smrtno ponesrečil s svojim avtomotrom na cesti med Spring Valleyjem in Perujem pod hribom st. mar-quettske bolnišnice, ko je vozil premo svojim odjemalcem. Bil je na mestu mrtev. Doma je bil od Šmarjete na Dolenjskem in v Ameriki je živel čez 40 let. Poleg svojega businessa s raz-važanjem je imel tudi gostilno ali tavern. Tukaj zapušča ženo Annie, dva sinova (eden pri vo-jakih) in tri hčere, izmed kate-rih je ena uslužbena na pošti, druga je pa bolničarka v bol-nišnici St. Luke's v Chicagu. (Poročilo ne omenja, kako se je zgodila nesreča, niti starosti po-kojnika.—Op. ur.)

Delovni teden podaljšan na 48 ur

Odredba velja za čikaški industrijski distrikt

Chicago, 20. marca.—Fede-ralna komisija za dobavo mo-štva je odredila podaljšanje delovnega tedna v čikaškem in-dustrijskem distriktu na 48 ur. Ta distrikt vključuje South Chicago, Hammond in Gary, kjer so velike jeklarske tovarne. Odredba je mandatorična in sto-pi v veljavo 1. maja. Vsi delavci v tem distriktu bodo morali delati 48 ur v tednu. Možnost je, da bo odredba raztegnjena na ostala čikaška industrijska okrožja.

Odredba se bo aplicirala na vsa podjetja, ki uposljujejo osem in več delavcev. Uslužbeni v pisarnah bodo tudi delali 48 ur v tednu, ker so v isti kategoriji kot delavci v tovarnah.

Velike kompanije v čikaškem industrijskem distriktu so izja-vile, da več tisoč delavcev dela 48 ur na teden, dočim so neka-tere naznanile, da bodo morale podaljšati delovne ure v soglas-ju z odredbo v pisarnah.

Vsled odredbe niso prizadete samo velike jeklarske in kemi-čne tovarne ter čistilnice olja, temveč tudi mala podjetja.

James L. Donnelly, podpred-sednik Zveze illinoiskih tovar-narjev, je odgovoril v Washing-ton, da vložil protest proti od-redbi glede podaljšanja delovne-ga tedna. Pred odhodom je iz-javil, da bo zahteval preklie od-redbe, ki je bila izdana brez odobritve reprezentantov priza-detih industrij. Eksekutivni uradniki jeklarskih kompanij so izjavili, da bo odredba izvajala poteškoče v mnogih slučajih. Dalje so izjavili, da okrog 55 odstotkov delavcev, upošlenih v jeklarskih tovarnah, že dela 48 ur v tednu. Trgovske in druge firme, ki niso udeležene v pro-dukcijski vojni materiali, so iz-javile, da bodo kooperirale z vladno komisijo.

Kuba naznanila izmenjavo jetnikov

Havana, Kuba, 20. marca.—Kuba bo izmenjala Nemce, ki se nahajajo v koncentracijskem ta-borišču na otoku Pines, za kuban-ske jetnike v Nemčiji in okupi-ranih državah. Zunanji minis-ter dr. Emetreio San Tovenia je naznanil izmenjavo. Kuba drži več osiščnih državljanzov v kon-centracijskih taboriščih. Šte-vilo kubanskih državljanzov v Evropi ni znano. Kje se bo iz-menjava izvršila, naznanilo ne omenja.

Nova Zelandija povečati svoje napore in držati vse pozicije na Pacifiku.

Francoski rebeli ignorirali ultimatum

Odpor proti konskripciji delavcev

London, 20. marca.—Fran-coski rebeli, ki se upirajo konskripciji za suženjska dela v Nemčiji, so ignorirali ultimatum Lavalove vlade v Vichyju, naj takoj odlože orožje in kapitulirajo. Rebeli so zbrani v hribih province Savoel. Vse ceste, ki vodijo v te hribe, stražijo od-delki francoske mobilne poli-cije.

Maroška radiopostaja je citirala poročila iz Berna, Svica, da so rebeli ignorirali "zadnji po-ziv Lavalove vlade, naj se po-dajo, dokler ni prepozno." Po-ročila pravijo, da še ni bila od-rejena militaristična akcija pro-ti rebelom, katerim zavezniška letala dovažajo orožje, strelivo in živila. Več francoskih fan-tov, ki so se skušali pridružiti rebelom, je bilo aretiranih.

Odpor proti konskripciji fran-coskih delavcev za dela v nem-ških tovarnah se širi. Laval je obljubil nacijem, da bo poslal milijon delavcev v Nemčijo.

Pariška radiopostaja, katero kontrolirajo nacisti, poroča o po-licijskih navalih na stanovanja delavcev v Lyonsu, Tarbesu, Grenoblu in krajih v bližini španske meje. Več tisoč delav-cev je bilo aretiranih v zadnjih dneh in vsi bodo odvedeni v Nemčijo. Nemške vojske avto-ritete so objavile svarilo, da bodo vsi sposobni Francozi po-silani v internacijska taborišča, če se bodo upirali konskripciji.

Poročila iz Svica govore, da so francoski uporniki iz svojih skrivališč v hribih izvršili več navalov na skladišča živila in orožja ter jih oplenili. Bitke med njimi ter nemškimi in ita-lijanskimi vojski se nadaljujejo.

Družba obdolžena kršenja regulacij

Uradniki pozvani v Washington

San Francisco, Cal., 20. marca.—Odbor za vojno produkcijo je obdolžil Richmond Shipyard Co., katere predsednik je Henry J. Kaiser, kršenja regulacij glede dobavljanja materiala. Kompa-nija je kupila \$28,000 čevljev le-sa in električne motorje v vred-nosti \$2,643,584 brez odobritve odbora, v čigar področje spada izdajanje dovoljenj za dobavlja-nje materiala.

Uradniki kompanije so bili po-zvani v Washington k zasliša-nju, ki se prične 29. marca. Pri-nesti bodo morali s seboj vse rekorde o kupovanju materiala v zadnjih šestih mesecih. Zasliš-anje bo vodil W. B. Owens, član odbora za vojno produkcijo.

Washington, D. C., 20. marca.—Henry J. Kaiser je dejal, da še ni bil uradno obveščen o ob-dolžitvah odbora za vojno pro-dukcijo, da je njegova kompanija kršila regulacije glede dobav-ljanja materiala. Novico je čital v časopisih. Dalje je rekel, da njegovi ogentje kupujejo mate-riale ne samo za ladjedelnice, ki jih kompanija obratuje na za-padni obali, temveč tudi za fe-deralno pomorsko komisijo.

Odslek odobril protisabotažni načrt

Washington, D. C., 20. marca.—Kongresni poslovni odslek je odobril načrt, ki določa drasti-čne kazni za sabotažo proti A-meriki in njenim zaveznikom, kakor tudi pospešitev postopa-nja proti saboterjem. Avtor na-črta je kongresnik Sumners, de-mokrat iz Texasa.

FRANCOSKA GVI-NEJA SE PRIDRUŽILA GIRAUDU

Misija naznanila pretrganje zveze z Lavalovo vlado

DE GAULLE ODPO-TUJE V AFRIKO

Washington, D. C., 20. marca.—Francoska vojaška misija, ki je dospela v Washington, je po-trdila poročilo, da je Gvineja, francoska kolonija ob severnem obzračju Južne Amerike, pretr-gala zvezo z Lavalovo vlado v Vichyju in se pridružila gene-ralu Giraudu, vrhovnemu komisarju francoske severne Afri-ke, ter mu obljubila lojalnost.

General Emile Bethouart, načelnik misije, je informiral ame-riški državni department, da sta governor francoske kolonije in župan Gayenna, glavnega mesta Gvineje, zagotovila Giraudu lo-jalnost. Ta korak je omajal po-zicijo admirala Georgea Robert-a, Lavalovega komisarja na o-toku Martiniku, ki je imel do-lej oblast nad Gvinejo in dru-gimi francoskimi kolonijami.

Naznanilo je bila objavljeno istočasno s poročili o resni ži-vilski krizi na Martiniku. Ta se je poostila, ko je Amerika u-stavila pošiljanje živil prebival-cem otoka. Državni podtajnik Sumner Welles je zadnji teden izjavil, da je Amerika ustavila pošiljanje živil v novembru pre-teklega leta.

London, 20. marca.—Gene-rals Charles de Gaulle, vodja borbenih Francozov, bo kmalu odpotoval v severni Afriko, kjer bo konferiral z generalom Gi-raudom. Pričakuje se, da bodo razgovori, ki se bodo najbrže vršili v Alžiru, rezultirali v skle-nitvi sporazuma glede enotnosti vseh francoskih političnih grup.

Britiki in ameriški uradni krogi priznavajo, da je vpraša-nje vodstva francoskega koloni-alnega imperija najbolj važno in da zahteva rešitev. Očitno je, da se Giraud in De Gaulle za-vedata potrebe enotnosti vseh francoskih grup.

V Alžir pride tudi general Georges Catroux, zaupnik gene-rala De Gaulle v Siriji. On je imel pred nekaj tedni sestanek z Giraudom v Alžiru, na kate-rem sta razpravljala o združitvi vseh francoskih grup.

Amerika sklenila nov pakt z Mehiko

Washington, D. C., 20. marca.—Amerika je sklenila nov pakt z Mehiko na temelju posojilno-najemninkega programa, nanašajoč se na militaristično koope-racijo med državama. V imenu Amerike je pakt podpisal držav-ni tajnik Cordell Hull, v imenu Mehike pa poslanik Francisco Castillo Najera.

Cez milijon žensk v illinoiskih industrijah

Springfield, Ill., 20. marca.—Francis B. Murphy, državni de-lavski direktor, je dejal, da je 1,050,000 žensk upošlenih v illi-noiskih industrijah. On je go-voril na konferenci ženske di-vizije državnega delavskega de-partmenta in napovedal, da se bo število žensk v industrijah povečalo na 1,300,000 v tem letu.

Cez dvesto bolgarskih listov suspendiranih

London, 20. marca.—Poročilo iz Turčije pravi, da je bolgarska vlada suspendirala čez dvesto dnevnikov, tednikov, revij in drugih publikacij v zadnjih treh mesecih. Kot vzrok navaja po-manjkanje papirja.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in Cincinatti \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta, \$1.88 za četrti let. Zunanje države \$9.00 na leto.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v skrajnem, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2837-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Francoska demokracija na pohodu

Polagoma se jasni na političnem nebu v severni Afriki, kolikor je te Afrike pod okupacijo ameriških čet. Zadnje mesece po okupaciji je bilo tamkaj zelo megleno in glasno godrnjanje v Ameriki in Angliji glede politične godle, katero so mešali v francoski Afriki, je bilo upravičeno. Odslej bo manj povoda za godrnjanje.

General Henri Giraud, politični komisar francoske Afrike, je pred nekaj dnevi s svojim govorom v Alžiru, ki je bil razširjen po radiu po vsem svetu, zelo razčistil tamošnje politično obzorje. Danes ni več dvoma, da je Francija zunaj evropske celine krepko na pohodu v smeri demokracije, medtem ko doma na Francoskem bolj in bolj narašča upor demokratičnih Francozov proti barbarim okupatorjem.

Giraud je odločno izjavil, da francoska Afrika ne priznava več "oblasti" iz Vichyja in kratkoročno je razveljavil vse fašistične dekrete in odredbe te "oblasti"; dalje je izjavil, da sramotni pogodbi premirja z Nemčijo iz leta 1940 ne veljajo več. Giraud je pravilno deklariral, da tretja francoska republika še vedno obstoji in edino zakoniti republike, ki jih je postavila oblast ljudstva, so veljavni. Obljubil je, da se v francoski Afriki čim prej vzpostavi ljudska oblast, ki je bila suspendirana v juniju 1940 in razpisane bodo občinske in pokrajinske volitve. Vsi diskriminirani zakoni so odpravljeni in vsi politični jetniki bodo izpuščeni na svobodo.

General Giraud je tudi rekel, da ni več nobenega vzroka za razcepjenost francoskih sil, ki so danes v boju z osi; on upa, da pride čim prej do sporazuma med njim in francoskim narodnim odborom v Londonu, ki ga vodi general Charles De Gaulle. Takoj drugi dan po Giraudovem govoru je prišla vest, da je Giraud povabil De Gaulle, naj pride v Afriko, da skleneta vse potrebno za enotno akcijo francoske demokratične fronte.

Upanje je, da ne bo dolgo, ko bo francoska zadeva docela razčiščena. Francoski narodni odbor v Londonu se potem preseli v Alžir ali kam drugam v francosko Afriko in tamkaj nastopi kot začasna vlada francoske republike, ki bo vodila zavezniški vred vojno za osvoboditev Francije na evropskih tleh.

Francija je danes med Združenimi narodi.

Največji hinavci pretakajo solze...

Krvoločni tiger se je jokal in zgrajal nad volkom, ki je raztrgal jagnje!—

Bili so časi, ko je licemersko Hearstovo časopisje pretakalo solze nad ruskimi židi, ki so jih pobili carski hlapci v pogromih—in isti sapi pa so Hearstovi pisarji zagovarjali eksekucije židov po Sveti Inkviziciji v srednjem veku.

Pred nekaj dnevi so se isti hinavski Hearstovi listi jokali nad eksekucijo dveh poljsko-židovskih socialistov, Ehrlicha in Alterja, v sovjetski Rusiji—pred nekaj leti pa so isti listi pozdravljali eksekucije židovskih lejalistov v Španiji.

Citajmo, kaj piše o tem liberalni časniki Irving Pflaum v črničnem listu Daily Times: "Znana veriga časopisov tuli nad rusko eksekucijo dveh poljskih delavskih voditeljev židovskega pokoljenja—ne zato, ker ljubi pravico in socialiste, temveč samo zato, da lahko oplazi Sovjetsko unijo."

Dalje piše Pflaum: "Glasiilo ameriške unije Amalgamated Clothing Workers piše te dni, da sta ustreljena poljsko-židovska socialistična Ehrlich in Alter sicer sovražila komuniste, vendar sta tik pred Hitlerjevim navalom na Poljsko priporočala sodelovanje Poljske s sovjeti, kakor je to priporočal pred nekaj dnevi naš podpredsednik Wallace. Rusi so ju vrgli v zapor, ko sta si Hitler in Stalin leta 1939 razdelila Poljsko, a nekaj mesecev kasneje sta bila izpuščena, nato pa spet aretirana. Pred štirim tednom je ruski poslanik Litvinov v Washingtonu naznanil, da sta bila Ehrlich in Alter ustreljena v decembru 1942 iz razloga, ker sta 'obnovila svoje sovražnostne stališče z apeli na sovjetske čete, naj prenehajo z bojevanjem in sklenejo mir z Nemčijo'."

Nadalje piše: "Zadeva teh dveh poljskih socialistov nas je opozorila, da je naš zaveznik Rusija še vedno tiranska in pravica pri njej je farsa. Kar koli je že bil vzrok njune eksekucije; dejstvo, da sta bila Poljaka, žida in delavska voditelja, že ni bil; vsekakor sta bila umorjena zato, ker sta imela pogum, da sta kritizirala Stalinsvo diktaturo.—Leta 1917 je bil naš zaveznik ruski car, danes je pa ruski diktator; leta 1975 sta bila zaveznika Amerike francoski in španski avtokrat, ampak to nas ni motilo, da ju ne bi bili pomagali strmoglaviti, ko je prišel čas za to. Američani, katerim je za pravico in demokracijo, imajo vso pravico obojevati umor Alterja in Ehrlicha v Rusiji, nimajo pa te pravice oni Američani, katerim ni nič za pravico in demokracijo! Te vrste Američani izrabljajo komunistično krivico za podganje ameriške krivice! Z največjim veseljem bi uničili pravico, za katero sta umrla Ehrlich in Alter!"

Popolnoma se strinjamo z gornjimi besedami. Hearstovi pisarji in drugi ameriški reakcionarji, ki danes obojevajo umor dveh socialistov v Rusiji, ne delajo tega iz ljubezni do pravice in demokracije, pač pa samo zato, da naredijo razdor med Ameriko in Rusijo. Iz tega razloga je njihovo zgražanje hinavstvo prve vrste.

Vsi ti reakcionarji bi najraje videli Hitlerjevo zmago v Rusiji. Mi hočemo naš nasprotnik! Mi želimo zmago ruskemu ljudstvu nad hitlerizmom zato, da se Rusija čim prej oklene demokracije in le na ta način opere s sebe grde madeže diktatorskega režima.

Glasovi iz nasebina

Pomočna akcija in drugo

Hermans, Pa.—Na svoji zadnji seji 7. marca je društvo Prostomileci 87 SNPJ sklenilo, da se pridruži postojanki 25 JPO-SS s sedežem v Claridgu. Sklenjeno je tudi bilo, da ima tajnica pravico pobirati prostovoljne prispevke od članov ali nečlanov v podporo politične in pomožne akcije za Jugoslavijo oziroma Slovenijo.

Prišli pa nismo do zaključka, ali bi ne bilo boljše obiskati ljudi na njih domovih. Morda se to še zgodi, kadar bomo začeli vsi resno misliti in kadar se vse reči izčistijo med voditelji Jugoslavije na obeh frontah. Naše društvo je tudi sklenilo, da priredimo veselico v ta namen enkrat v maju. Do takrat imamo še dosti časa za agitacijo.

Podpisani apelira na vsa društva v okraju Westmorelandu, naj pristopijo k postojanki 25 JPO-SS, da bo prihodnja seja, ki se vrši zadnji nedeljo v maju v Claridgu, res uspešna in dobro obiskana. V tem okraju je veliko raznih organizacij, samo od SNPJ je 30 društev. Ako bi vsa ta društva poslala zastopnike, bi lahko nekaj ukrenili.

Prijatelji, mislim, da ste čitali, da so imeli tudi Hrvatje na svojem kongresu v Chicagu nad 900 delegatov, ali skoraj dvakrat toliko kot mi v Clevelandu. Ampak kaj vse to pomaga, ako ne uresničimo dela, ki so ga ti kongresi začeli. To prepustim v preudarek vam trezno mislečim ljudem.

Bivši tajnik postojanke 25 JPO-SS Jurij Previc je v svojem februaršem dopisu nekoliko dregnil podpisane, na kar me je opozorilo tudi nekaj rojakov. Piše na način, ki ne more koristiti pomožni in politični akciji za Slovenijo. Sicer me ne imenuje z imenom, ampak se razume kam čika. Podpisani je odklanjal tajništvo postojanke, toda ker ni hotel nihče drugi prevzeti, sem končno jaz to storil. Ampak nisem sprejel s pogojem, da bom zanemarljal svoje agitacijsko delo kot zastopnik za liste in knjige, kajti tukaj so moji sendviči. Agitiram pa za to dobro stvar, namreč za pomoč staremu kraju, povsod koder potujem.

Kar se tiče nabiranja denarja v pomoč te akcije, je pa odvisno od posameznih nasebin. Ako naletim na posameznike, ki so oddaljeni od društva, seveda tudi vzamem datove in vsakemu dam pobotnico. Da bi pa igral vlogo kakšnega biriča, se tega ne morem zahtevati od mene.

Podpisani je začel opravljati svojo dolžnost kot nov tajnik postojanke z objavo zapisnika seje, ki se je vršila 31. januarja v Claridgu, dasi to ni bila moja dolžnost. Bivši tajnik pa bi moral objaviti in naznaniti imena novih uradnikov v glavni urad, da bi tam vedeli, kam pošiljati pisma, namenjena postojanki. Ako je to storil, mi ni znano, vem le, da nisem prejel še nobenega pisma iz glavnega urada JPO-SS ali SANSa. Tudi v imeniku uradnikov postojanke, ki je od časa do časa priroben v sredini Prosveti, še niso bili navedeni novi uradniki postojanke 25. V mojem naznanilu Prosveti sem sicer navedel njih imena, toda se je to nekje prešlo. Torej je nekje nekaj narobe.

Apeliral bi torej na vse rojake

in društva v Westmorelandu—in drugod—da se pridružijo tej akciji. Pozabite, kaj je bilo med prvo svetovno vojno in na pomote, ki so se delale pri sklepanju miru. Ali ne vidite, da se vse spreminja? Prvi model Fordovega avta je bil vse nekaj drugega kot so današnje "kare". Prav tako je velikanaska razlika med prvo in moderno lokomotivo. Tudi se še spominjamo, ko so farmarji orali brez traktorjev. Prav tako ni bilo pred leti še radia, električnih ledenic in vse polno drugih izumov, ki jih danes poznamo. In kaj še vse pride... Tako je tudi glede ljudskih pravic.

Pri sklepanju miru po zadnji vojni so bili okrog zelene mize ljudje starošolskih nazorov, ki niso zaupali ljudstvu. V zadnjih 25 letih pa se je marsikaj spremenilo, predvsem v laboratorijih. Znanstveniki trdijo in dokazujejo, da je danes mogoče pridelati in producirati vsega dovolj za vse ljudi, tudi za "pozabljenega človeka."

Če so se narodi kaj naučili v zadnjih 25 letih, tedaj ne bodo dopustili, da bi se prihodnji mir sklepal za zaprtimi vrati, marveč bodo insistirali, da bodo imeli vstop časnikiški poročevalci in da bodo pri zeleni mizi sedeli tudi zastopniki delavstva in farmarjev, torej zastopniki ljudstva, ne pa samo zviti politiki. Ljudstvo bo imelo pravico kritizirati, ako bodo nazadnjaki vsiljevali slabe točke glede združenja narodov.

Torej prijatelji, ne glejmo vse črno, ne pretakajte solz, ako se nismo navduševali za nasilne revolucije po vzgledu Rusije. Zadnji ni drugega preostajalo, ker tam ljudstvo ni imelo volilne pravice pod carjem. Komunizem, ki je v Rusiji danes samo še na papirju, so pa povzročili ljudje, ki niso bili kompetentni vladati po padcu carizma. Citajte knjigo "Rdeči kruh", ki je bila spisana po prvi petletki.

Po tej vojni sem prepričan, da se bo začel izvajati kolektivizem po programu socialne demokracije, pa če se vam dopade ali ne. In do tega mora priti, če nečemo tretje svetovne vojne. Kot ste lahko slišali ali čitali govor podpredsednika Wallaceja, se lahko zgodi, da bomo v bodoči vojni najbolj prizadeti mi Američani, ker se bo vojna zanesla na naša tla; zgodi se lahko, če bi se združili Rusi, Nemci in Japonci proti nam, ali celo še Anglija povzruha, da bi bila Amerika v prihodnji vojni popolnoma uničena. (V zadnji vojni je bila Japonska zaveznica Amerike, kakor tudi Italija.)

Torej mislimo trezno in ne kričimo, naj Rusija vzame Balkan ali celo vso Evropo. Premislite dobro, kaj govorite. Kar se naše nove domovine tiče, je naša dolžnost, da se dobro organiziramo in preprečimo nakane nazadnjakov v državnih zbornicah in v kongresu. Da, o teh stvareh moramo razmišljati vsi, ne pa samo misliti na sajone, zabavo, letovišča in podobno. Vsakega državljanja je sveta dolžnost, da študira in sugestira, kakšna pot je najboljša za Ameriko v temeljite socialne reforme, kako pomagati našim sosedom na tej zemlji, kakor tudi onim, ki si sami ne morejo po-

magati. V tem smislu vas pozivam na sodelovanje tudi za našo nesrečno Slovenijo in Jugoslavijo. Vaši za združenje narodov na podlagi prave demokracije—Anton Zornik, tajnik postojanke 25 JPO-SS.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Poročano je že bilo, da se v bližnjem Wheelingu vrši velika priredba 27. in 28. marca kot del kampanje za nakupovanje vojnih bonдов in da bodo na programu nastopile razne narodnostne skupine s petjem, godbo in narodnimi iglami. Omenjeno je tudi bilo, da bo glavna stvar v nedeljo popoldne, 28. marca z veliko paradjo.

Zastopniki in pripravljajni odbor so pa na priporočilo zastopnika zvezne vlade na svoji seji 16. marca sklenili, da se ta priredba premesti na 10. in 11. aprila. Glavna stvar bo v nedeljo, 11. aprila ob eni popoldne, ko se prične parada. Vzrok premestitve je, ker želi odbor dobiti prominentnega in javnosti znanega govornika za glavni dan priredbe, kateri želijo pa ni bilo mogoče ugoditi na prvotno določeni datum.

Na programu bodo tudi hčerke brata Louisa Rebece iz Windsor Heights s svojimi kitarami, kakor tudi skupina deklet, žena in mož iz Bridgeporta, ki se vadijo v pevskih točkah pod vodstvom Franka Matkota in mrs. Mary Laiko. Ti pevci in Rebeceva dekleta bodo zastopali Slovence. Zato se opozarja vse članstvo SNPJ, kakor tudi vse druge rojake in rojakinje v teh krajih, da upoštevate spremembo datuma in agitirate po svojih nasebinah, da bo udeležba z naše strani čim večja.

Na prej omenjeni seji so bila izročena pripravljajnemu odboru imena oseb, ki bodo nastopile na programu, da ga bo odbor lahko aranžiral. Kot je razvidno iz priprav, kaj takega še ni bilo v teh krajih. Štirinajst skupin raznih narodnosti je odboru že dalo svoj program in pripravljajnih bo še nekaj skupin. Torej pobričajte se, da boste navzoči. Nadaljnja poročila še sledi.

Joseph Snay, 13.

Nekoliko komentarja

V vladnih krogih in tudi izven njih se že več mesecev bavijo s perečim vprašanjem, kje in kako dobiti dovolj delavcev za ogromno vojno produkcijo in za dela na polju, da se pridelava dovolj živeža ne samo za Ameriko, marveč tudi za zavezniške, ki ga prejemo po "lend-leasu". Kriza je v tem področju se naglo bližala kritični točki, ker generalni štab zahteva skoraj enajst milijonov veliko armado. Ampak za opremo in vzdrževanje tako velike armade, oskrbo civilnega prebivalstva, povzruha pa še zalaganje Anglije, Rusije, Kitajske in drugih zaveznikov z "lend-leasnim" materialom, ki je sam na sebi ogromna količina, Amerika nima dovolj delovnih moči, čeprav pože v tovarne in na polja vse svoje kolikaj delazmožne osebe obojeja od vseh starosti.

Do tega zaključka je že pred meseci prišel kongresni odsek pod vodstvom kongresnika Tolana, kakor tudi senatni odsek pod vodstvom senatorja Trumana. Oba odseka sta priporočala temeljito reorganiziranje in prerešanje vseh vladnih vojno-administrativnih agencij in kreiranje vrhovnega vojnega sveta, ki naj bi imel v svojem področ-

ju vse faze vojne in civilne produkcije, kakor tudi nabore za armado. Po mnenju obeh kongresnih odsekov naj bo armada le tako velika, kolikor jo more dežela opremiti in vzdrževati ter zalagati zavezniške z "lend-leasnim" materialom.

Ampak ta priporočila teh kongresnih odsekov obeh zbornic, ki so jih podprli tudi voditelji CIO in ADF pa Farmarske unije, so v najvišjih krogih v Washingtonu naleteli na gluha ušesa. Generalni štab, ki ga očitno podpira tudi predsednik kot vrhovni poveljnik vse oboježene sile, neče nič slišati o zmanjšanju armade, oziroma jo je od lanskih načrtov zmanjšal od trinaest milijonov na 10,800,000 soji. Omeniti je treba, da je generalni štab prišel do sklepa, da tako velika armada, ko ni bilo še nobenega znamenja, da bo rdeča armada ustavila prodiranje nacističnih hord v Rusijo in ko so v Washingtonu—in Londonu—domnevali, da bosta končno morali le Amerika in Anglija sami zdobiti osi, to je, če podleže Rusija.

Od takrat se je bojna situacija temeljito spremenila v prilog zaveznikom. Rusi niso le ustavili prodiranje nemških in njih satelitskih armad, marveč jih obrnili in pričeli poditi nazaj. Japonci je ustavljena na Pacifiku, kjer je doživela že precej porazov. Situacija v Afriki se je z vojaškega stališča temeljito spremenila s porazom Rommelovih oboježenih sil in z okupacijo francoske Afrike. Nemške armade so seveda še močne in bo treba še mnogo žrtev in veliko časa predno bodo poražene. Prav tako je zelo močna še tudi Japonska, o kateri so mnogi "veščaki" vseh sort trdili posebno pred napadom na Pearl Harbor, da jo bo Amerika zdobila v "nekaj tednih, gotovo pa v nekaj mesecih..."

Treba bo torej še močne armade za zdobitev osi z orožjem. Toda, da Amerika potrebuje tako ogromno armado kot jo zahteva generalni štab, je zadnje čase postalo sporno vprašanje tudi v obeh zbornicah kongresa, in to posebno se radi vedno večje krize v področju delovnih moči na eni strani, na drugi pa radi vedno večjih zahtev po "lend-leasu". Kriza je posebno akutna na farmah, kjer resno primanjkuje delavcev, ker se vojaške oblasti do zdaj niso ozirale na delovne potrebe farmarjev, marveč so pobrale vse mlade moči, samce kot oženjene, mnogo moči pa je odšlo tudi v tovarne radi boljšeja zaslužka. Senatna zbornica je zadnje sredo sicer "zamrznila" delavce na farmah. Toda je vprašanje, ako to že ni prepozno, kajti s samim "zamrznenjem" farmarji ne bodo dobili več delavcev, marveč jim je garantirano le sedanje število, ki pa ne zadostuje za doseg vladnega programa v področju poljedelske produkcije.

Po vladnem programu bi morali ameriški farmarji letos zvišati svojo produkcijo za okrog 30 odstotkov nad lansko. Zadnje dni pa prihajajo poročila, da bo letošnja farmska produkcija za okrog 13 odstotkov manjša od lanske. To pomeni, da Amerika ne bo pridelala dovolj živeža zase in za "lend-leasne" potrebe. Nekatere bo torej nekdo stradal na račun enajstmilijonske armade, dasi več milijonov ameriških fantov ne bo mogoče transportirati in zalagati preko morja in povzruha še oskrbovati zavezniške z "lend-leasom".

In zgodilo se je, da je prejšnji

teden zagrozila skupina senatorjev in kongresnikov, med njimi pristajati administracije, da bodo priporočali apropracijskemu odseku nižje zbornice, naj zniža vojni buđet toliko, da bo zadostoval za opremo in vzdrževanje armade sedem milijonov moči. Po mnenju ljudi, ki so se kritično poglabili v to vprašanje, je armada sedem milijonov moči vse, ki jo more dežela vzdrževati in obenem več ali manj zadostiti potrebam svojega civilnega prebivalstva in zaveznikov z "lend-leasom".

Militaristi so seveda drugačnega mnenja: oni zahtevajo čim večjo armado, ne glede če jo je dežela zmožna

vzdržati in ne glede na potrebe civilnega prebivalstva. Dejstvo je, ako delavci in to posebno napornih delih ne bodo dovolj dobro in redilne hrane, pričela padati tudi produkcija "absentizem" (izostajanje od dela) bo še večji iz čisto fizioloških vzrokov. Neki podjetnik je nedavno izjavil, da produkcija na katerih delavcev že sedaj upa od kar ne dobe dovolj mesa.

Burbonci v kongresu mislijo seveda "rešiti" ta problem s svojimi, to je na tipično nacistični način: s podvrženjem k prisilni delu vseh delazmožnih moškega spola med 18 in 65 letom, ženskega spola pa med 18 in 50 letom. V obeh zbornicah kongresa je bilo predloženih zakonodajnih osnutkov te vrste. Nekem takem osnutku oboje obeh zbornic ravno sedaj v ta zašiljanje. Načrt določa, da polno regimentacijo delavcev prisilno delo za vse. Če bo pristal zakon, bo vlada lahko vsakega delavca ali delavko poslala na delo kamorkoli bo hotel William Green je pred kongresnim odsekom zadnje dni pravno označil te vrste zakonodajne fašistično, kajti potem bi ne bilo nobene razlike med ameriškim in nemškim delavcem naciji. Oba bi bila skoraj ena sužnja države, oziroma vojna mašina. Green je argumentiral, da bi Amerika s takim zakonom pogazila ideje, za katere pravi da se bori drugod po svetu.

Militaristi v Washingtonu kažejo z insistiranjem na to veliko armado, da so—militaristi v pruskem pomenu besede. V najsluži armadi, vse naj bo mada. V totalni vojni, kakrže je danes, je to potrebno do vse meje. Toda če civilno prebivalstvo ne bo insistiralo na svoje pravice, ne samo civilne suhodščine, marveč tudi na finlogične potrebe, to je potrebe dostne in redilne hrane, obleke, strehe in transportacije, da govorimo med vojno o kakim luksusu, ga bodo militaristi, ki li tudi iz kože in ga popolnoma zaslužili vojni mašini. Ampak če hočemo ohraniti demokracijo in jo izboljšati, morajo oboje sile služiti ljudstvu, to je v interesom. Vsaka druga ideja glavi vodi v pruski militarizem fašistični ustroj države. In ljudstvo ima velike interese v vojni; ti interesi niso samo posišča na bojiščih, marveč to poraz nacifašistične ideologije raztegnitev prave demokracije po vsem svetu.

Priporočila Tolanovega Trumanovega odseka so se v no na mestu, sploh danes kot pred nekaj meseci. Po mnenju kritikov militaristične linije v Washingtonu je armada sedem milijonov moči vse, kar jo bo gla Amerika uporabiti proti osi in tudi vse, kolikor jo more opremiti in vzdrževati poleg dostne prehrane civilnega prebivalstva in "lend-leasnim" šiljatev zaveznikom. Čim v orožja bo prejela Rusija, prej bo konec nacistične vojne. Kitajska ima do vojno pomočjo ameriške mornarice letalske sile. Kar Kitajska potrebuje, so tanki, letala, topostrojnice, municija in slično. Da čim večja bo ameriška armada preko relativne potrebe tmanj bo Kitajska—z zavezništvom—prejela tega materiala Amerike in tem dalj bo trajala vojna z Japonci. (Kitajska na primer lansko leto morala demobilizirati tri milijone vojakov, ker jih ni imela s čim doživeti.)

Anton Gardan

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 22. marca 1943)

Domače vesti. V Fitz Henryju, Pa., je bil pri delu v jabolčnici ubit 28-letni Frank Indol iz V. pri Litiji, član SNPJ.

Delavski vest. Federalna vlada je začela s preiskavo vzrokov zadnje rudarske stavke.

Inosensstvo. Pri volitvah v Jugoslavijo so zmagali komunisti, radikalni in hrvaški radikalni.

Sovjetska Rusija. Strahovalec revolucionarjev je razpustila pred boljševiki in razpustila.



Relevanci oddetek tle žrve pod razvalinami hiš v nekem angleškem mestu, ki so ga napadli nemški letalci.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanske informacijske centra in drugih virov

IZPRED VOJAŠKEGA SO- DIŠČA

(Posneto iz ljubljanskega "Ju-
ra" v izvirnem besedilu.)
Visoki komisar za Ljubljano
pokrajino in poveljnik XI.
armadnega zbora glede na raz-
pisa z dne 24. aprila 1942-XX
dajeta na znanje:

1. t. m. je v Ljubljani neki
komunist ubil organa javne var-
nosti. Slovenca Kukovića Kazi-
nja. Upošteva se razglas z dne
1. aprila je bilo potem, ko je
neuspešno potekel določeni
čas, da bi se odkril krivec tega
zločina, USTRELJENIH OSEM
OSEB, zanesljivo krivih terori-
stičnega in komunističnega udeje-
vanja.

2. t. m. je neki komunist ubil
Ljubljani dr. Marka Nalčiča.
Upošteva se razglas z dne 24.
aprila t. l. je bilo USTRELJE-
NIH 24 OSEB, zanesljivo krivih
terističnega in komunistične-
ga udejstvovanja.

3. t. m. so komunistični ele-
menti ubili v Starem trgu Vauk-
njo. Upošteva se razglas z
dne 24. aprila t. l. je bila potem,
ko je brezuspešno potekel dolo-
ni čas, da bi se odkril krivec
tega zločina, USTRELJENA
SEBA, zanesljivo kriva terori-
stičnega in komunističnega udeje-
vanja.

4. t. m. je bila izvršena 19.
oktobra 1942.

ALKAN IN BOJI V SEVERNI AFRIKI

(PM od 12. t. m. prinaša iz-
pod peresa publicista Frederi-
ka Kuha zanimiv članek o de-
lenjih načrtih oziroma, ki
morda namerava v slučaju po-
ziti v severni Afriki ustanovi-
ti svojo glavno obrambno po-
lojanko na Balkanu):

London, 10. marca. — Ako bi
goditi prislili očišče, da umak-
njo svojo armado iz Tunizije, jih
potegnili skozi Italijo na ju-
goslovanska tla. Tako poročajo
tudi, ki so jih zavezniške vlade
reje iz Ankare.

Poročevalci namigavajo, da bo
nacisti morda izvolili Skopje
blizini bolgarske meje za svoj
glavni stan.

Drugi zopet trde, da se bo
glavni stan namestil v
elgradu.

Beg iz Tunizije

Odgovorni ameriški častniki so
prepričani, da bo očišče v Tuni-
ji popolnoma poraženo v roku
največ dveh mesecev. Dvo-
boj pa o tem, da se bo sovraž-
nik posrečilo prepeljati znaten
del svoje armade v varno zatiš-
je Balkana. Že zdaj zavezni-
ci naplajo vsako tretjo ladjo, ki
prevaža čete očišča in njih oskr-
bo preko siciliske ožine v sever-
ni Afriki.

Če pa bi bil sovražnik primo-
nan zapustiti Tuniz in Bizerto v
roki begu, pa bi imel najbrže
trahovite izgube. Zavezniška
armada bi bila bodo preganjala
na prevozna sredstva in prav
verjetno je, da se bo takrat tudi
italijanska bojna mornarica poja-
la na Sredozemskem morju.

Vojaški izvedenci so prepriča-
ni, da se bodo nacisti oklepali
na svoje pravice do zadnjega
črte govorice, da bo Jugos-
lavija končni cilj nemškega u-
laka iz severne Afrike pa se jim
ni zde močno verjetne. Ako
se "Afrika Korps" pozneje en-
krat nastani v Jugoslaviji, bi se
namahajal v dobri centralni
poziciji.

Balkan kot vojaška baza

Nameren bi bil zelo priprav-
no za upravljanje očiščnih divizij
v ruskih bojnih.

Blizina bazini in takoj na raz-
poloju za boj proti ameriško-
angleški četam, ako bi se po-
srečilo okoli v Grčiji.

Uporabljati bi ga mogli proti
jugoslovanskim gerilcem, ki se
je prijavila.

Te očišče predstavljale pre-
tento, ki bi mogla na-
pustiti sektorjih na Bal-
kanu, kar bi se pojavile očišče
v Jugoslaviji.

Poročila iz turskih virov na-
črtujejo, da bi maršal Rommel o-
čeno prešel v Jugoslavijo, ne-
redno pred nedavnimi napadi

1933, 1934 in 1935 in da produk-
cija čevljev v zadnjih dveh letih
je bila jako velika, tako da ima-
mo v zalogi zadostno čevljev za po-
trebe sedmih mesecev. Najvišja
produkcija čevljev je bila v l.
1941—485.384.000 parov—in ni
mašala mnogo manj leta 1942.

Vlada se je že zdavnaj začela
brigati za velike potrebe usnja
za armado. Še pred Pearl Har-
borjem so bile regulirane cene
raznih kož in usnja. Začetkom
l. 1942 je kontrola uvoza kož bila
uvredna in 80 odstotkov najbolj-
šega podplatnega usnja je bilo
rezerviranih za vojake. Zadnje
jesen je "War Production Board"
ukazal tovarnam čevljev, kaj
smejo in kaj ne smejo izgotviti-
ljati. Novi modeli so bili prepo-
vedani, višina ženskih pet je bila
znižana, vsi nepotrebni okraški
so bili ustavljeni in število barv
je bilo omejeno. Tovarne med
tem lažje primerna nadomestila
usnja za podplate, lesene ali sinte-
tične snovi. Gumija seveda ni.
Pač pa se čim dalje več rabijo
druge snovi na mesto usnja. Eks-
perimenti s plastičnimi snovmi
dobro obetajo. Za moške čevlje
se rabi tudi usnje iz konjskih
kož. Za ženske čevlje pridejo
koze, kozlički, morski som, kače,
kanguru in razne druge kože čim
bolj v rabo.

Velikanski razvoj čevljarstva in-
dustrije je napravil Ameriko bo-
gato na obuvilih. Leta 1941 so
Združene države, ki predstavljajo
je šest odstotkov prebivalstva
sveta, imele 40 odstotkov vse svet-
ovne zaloge čevljev.

Kanada pride takoj za nami,
kar se tiče bogastva na obuvilih.
Tamošnje kože in usnje je iste
kvalitete kakor tukaj in letna
raba čevljev za osebo je približ-
no enaka.—F.L.I.S.—CC.

Usnje je potrebno za vojno

Nov rekrut v ameriški vojni
potrebuje v prvem letu deset
parov čevljev. Po tem prvem
letu bo izhajal s šestimi pari na
leto. Ko pa je bil civilist, je
povprečno potreboval dva para
na leto.

V kratkih besedah je to raz-
log, ki tiči za omejitvijo prodaje
čevljev. Znamka s številko 17
v prvi knjižici za racioniranje
(War Ration Book No. 1) je za
čevlje. Kdor ima to znamko po-
leg denarja, si sme kupiti par
čevljev do 15. junija. Kasneje
dobi novo knjižico racioniranja
in z njo novo znamko števil. 17,
tako da v teku enega leta bo na-
kup treh parov čevljev dovoljen.

Da armada potrebuje ogromne
količine težkega usnja za pod-
plate, je le eden izmed razlogov.
Dodatno pa vojna zahteva ogrom-
no dobrega usnja za pasove, jer-
mene, čelade, gamaše, žakete, ro-
kavice, nožnice, sedla in vaje in
in omote za instrumente. Pri-
bližna potreba usnja za armado
je ceni na deseterkrat toliko, ko-
likar je potreba v civilnem živ-
ljenju.

Vzlic omejitvi civilne zaloge
so Amerikanci še vedno najbolj-
še obuti ljudje na svetu. V zad-
njih treh letih je znašala sploš-
na poraba približno tri pare in
pol na leto za osebo. Omejitve
na tri pare ne bo pomenila veli-
ko žrtev, kakor sodijo oblasti.

Usnje je pa le postranski pro-
dukt. Število kož, ki so na raz-
poloju, je vedno odvisno od šte-
vila volov, zaklanih za govedino
in govedina je vredna mnogo
več kot koža. Usnjariji so zato
vedno odvisni od tega, da li je
na trgu mnogo govedine in zato
mного kož. V velikem obsegu
so danes odrezani od trga Južne
Amerike radi prevoznih težav.

Ameriške črede pa so velike in
ne preti resničnega pomanjka-
nja. Dne 1. januarja je govedo
na farmah Združenih držav zna-
šalo rekordno število 74.800.000,
od katerih približno ena tretjina
so bile molzne krave. Dočim
Amerika stoji v tem pogledu da-
leč za Indijo, kjer se število go-
veda ceni na 210.000.000, so ven-
darle naše kože vsled znanstve-
ne reje in modernih usnjarskih
metod mnogo večje trgovske
vrednosti. Črede Argentine so
po številu tretje na svetu in dru-
ge za Združenimi državami gle-
de trgovske vrednosti kož.

Za l. 1943 se pričakuje, da bo-
do ameriški usnjariji in tovar-
narji čevljev imeli na razpoloju
23 milijonov govejih kož. Po-
trebe vojakov, dodatno k len-
dejskim pošiljkatem zavezni-
kom, se cenijo na približno 7 mi-
lijonov kož. Tako preostane za
civilne potrebe 15 milijonov, kar
odgovarja 315 milijonom parom
čevljev.

Tovarnarji čevljev naglašajo,
da ta količina čevljev je le prav-
malo pod produkcijo v letih

Pregled tedna

Office of War Information,
Foreign Language Division,
Washington, D. C.

Registracija inozemskih agentov
Govorec o postopanju justič-
nega departamenta glede izvrše-
vanja zakona o registraciji ino-
zemskih agentov (Foreign Agents
Registration Act), je generalni
pravnik Biddle minoli teden iz-
javil:

"Namen justičnega departmen-
ta je, da se strogo uveljavi zakon
o registraciji inozemskih agentov
brez ovir na narodnost prizade-
lih oseb. Celo agenti nevtralnih
in prijateljskih dežel so obvezani
ravnati se po tem zakonu.

Zakon je osnovan na enostav-
ni teoriji, da ima ameriško ljud-
stvo pravico do zaščite proti pro-
pagandi kakršne koli inozemske
države. Svaha zakona ni, da se
prepreči ta propaganda, dokler
ostane znotraj zakonitih mej,
marveč da jo javnost spozna za
to, kar je.

Do neke meje so politične in-
trige, ki so toliko let razkrajale
Evropo in Azijo, bile presajene
na naša tla. Združene države so
postale glavni stan in odmevali-
šče za raznovrstne begunske po-
litike, ki so zainteresirani, da se po
vojni uredi njegove lastne
politične teorije v njegovi do-
movini. Iščajo podporo in pres-
tiž ameriškega javnega mnenja
po pozivih na razne narodnostne
skupine naših državljanov. Po-
sledice so ostra nasprotstva in
nesoglasja na škodo našega voj-
nega programa in formulacije
trajnega mira.

Soglasno s svojo demokratično
tradicijo mi nimamo namena
ovirati upravičenih delovanj teh
inozemskih strankarskih skupin
oziroma vmešavati se v ista. Ne
bomo pa dovoljevali, da se naša
gostoljubnost zlorabi. Javnost
ima pravico znati, za čim gre
ti politični strategiji in za koga
delajo, in zahtevati, da bo jas-
no zabeleženo, odkod izvira nji-
hova propaganda.

Zakon o registraciji inozem-
skih agentov je po svojem zna-
čaju postav, ki zahteva, da se
neka razodeva, ne prepoveduje
pa nikomur, da se nekaj ne stori.
Stroge kazni so določene za one,
ki se nečesto registrirajo ali ki se
namenoma registrirajo napačno.

Prvi znak sora

General Henri Giraud, civilni
in vojaški vrhovni poveljnik
Francozo v severni Afriki, je
odpravil vladni urad, katerega
edina svrha je bila nalagati in
uveljavljati omejitve proti ži-
dom.

Zgodba o zatiranju židov pod
vlado in kontrolo nacijev je naj-
groznejša zgodba v vsej človeški
zgodovini. Nikdar, niti v naj-
bolj črni noči temnega veka v
Evropi ni najti primere take
brezsrčne krutosti kot je poskus
nacijev, da se iznebijo židov.

Danes v Evropi, ki je pod kon-
trollo nacijev, še vedno lovijo ne-
srečne žide zverji v človeški po-

dobi, pristaši Hitlerja in njegove
nacijske vere. Še vedno jih ubi-
jajo na tisoče kot kako živino,
ali pa pustijo, da umirajo brez
hrane v kakem prenatrpanem
"getu."

Boljša bodočnost se vendarle
obeta. Svet ve, čim bo zver oči-
šča ubita, da bo obnašanje v
smislu bratstva in demokracije
povrnilo židom svobodo in jih
oprostilo zatiranja, krivici in bi-
bojazni.

Ta dogodek v severni Afriki je
eden prvih znakov nastopajoče
zarje, dasi je le prva svetloba na
nebu pred zarjo po noči strahote.
Svoboda se je povrnila na ono
pokrajino in z njo prihaja konec
omejitev in zatiranja židov. Do-
bro se obeta za bodočnost.

Trst in jugoslovans- ska edinost

(Angleški tednik "Free Eu-
rope" prinaša v svoji številki od
15. januarja izpod peresa dr.
Mihe Kreka, podpredsednika ju-
goslovanske vlade, pod gornjim
naslovom obširen članek o Trs-
tu in o vprašanju Slovencev.)

Slovenci so najmanjši in naj-
bolj na zahodu ležeči sestavni
del Jugoslavije, skupne države
Srbov, Hrvatov in Slovencev.
Skozi vso dobo svoje zgodovine
smo se Slovenci neprestano za-
vedali, da je naša edina rešitev
ustanovitve skupne jugoslovans-
ke države in smo si prizadevali
skozi dolga stoletja, da jo ustavi-
mo skupaj s Srbi in Hrvati.
Mnogo naših sinov je tej ideji
žrtvovalo svoje življenje. Nemci,
Italijani in Madžari so seve-
da pobijali združene Jugoslova-
nov z vsemi sredstvi in skozi 12
stoletij uspešno uničevali naše
stremljenje, da se strnemo v eno
celoto; toda nikdar se jim ni po-
srečilo zadušiti starega ideala
jugoslovanske edinosti. Vedno
ima pravico znati, za čim gre
ti politični strategiji in za koga
delajo, in zahtevati, da bo jas-
no zabeleženo, odkod izvira nji-
hova propaganda.

Zakon o registraciji inozem-
skih agentov je po svojem zna-
čaju postav, ki zahteva, da se
neka razodeva, ne prepoveduje
pa nikomur, da se nekaj ne stori.
Stroge kazni so določene za one,
ki se nečesto registrirajo ali ki se
namenoma registrirajo napačno.

Sele leto 1918 je prineslo Ju-
goslovanom zedinjenje, ko so
Srbi, Hrvati in Slovenci ustano-
vili svojo skupno državo Jugos-
lavijo. Nemcem in Italijanom
je bil nastanek Jugoslavije ne-
zaželjena in neprimerna posle-
dica vojne; brez odlaganja so
naperili proti njej vse svoje sile
in jo začeli izpodkopavati in ru-
šiti. Skozi deset let sta Italija
in Madžarska vezbali, zalagali z
denarjem in vzdrževali na tisoče
zločincev in desperadov, da bi
jih imeli pripravljene za slučaj,
da se pojavi ugodna priložnost
oboroženega napada na Jugosla-
vijo. Takozvani "ustasi" so do-
bivali svojo opremo v Italiji, ki
jih je tudi izvežbala in vzdrže-
vala z namenom, da popolnoma
uniči Jugoslavijo.

Ko jim je leto 1941 prineslo
zaželjeno priliko, so se Nemci in
Italijani skupaj s svojimi sokriv-

ci Madžari in Bolgari polastili
Jugoslavije, jo razdelili in usta-
novili 12 različnih režimov na-
silja. Od takrat pa do danes so
pomorili približno milijon naše-
ga ljudstva, odvedli stotine v
notranjost Nemčije, Italije in
Poljske. Različne kvizlinške
uprave so hujšale brata na
brata ter sejale razpore in ne-
slogo v upanju, da se ne bomo
nikdar več zedinili in tako po-
stali slepo orodje v rokah naših
zatiralcev.

Jugoslavije je danes zares do-
lina krvi; obenem pa je tudi de-
žela neupogljive hrabrosti in
zvestobe do idealov svobode.
Osamljena je in z vseh strani
obkoljena, raztrgana, zasedena
in zasužnjena, toda njeno ljud-
stvo kljub temu napenja vse
svoje sile v obupnem boju in
nikdar ne presteva svojih žrtev,
akoravno morda niso v pravem
razmerju z uspehom; toda ravo-
no s tem najbolj jasno izraža
neizmerno voljo našega naroda,
da ne bo nikdar sprejel nadvla-
de Nemcev, Italijanov ali koga-
koli, pod kakršnokoli obliko.
Naše ljudstvo se bo borilo in
upiralo, dokler ne doseže svoje-
ga cilja.

Jugoslovani imamo le eno sa-
mo željo preko zahteve, da se
naša država obnovi, kakor je
bila pred vojno. V letu 1918 so
Jugoslovanom določili meje na
tako nesrečen način, da je tre-
tjina Slovencev ostala pod vla-
do tujih gospodarjev. Italija je
bila takrat zaveznik zmagoval-
cev. Imela je v žepu londonski
pakt iz leta 1915, v katerem so
ji Velika Britanija, Francija in
Rusija obljubile po vojni vse
oblasti ozemlje okoli Jadranske-
ga morja. Italija je takrat slo-
vence obljubila, da bo ščitila in-
terese zapadnih demokracij v
južni in centralni Evropi ter
pazno nadzirala Nemčijo na
vzhodu. Italijanski predstavi-
ki so naglašali štiri tisočletja
stare italijanske kulture in s
čestno besedo—besedo naroda
tako visoko kulturo—obljubljali,
da bodo čuvali narodno indivi-
dualnost manjšin, vključenih v
laške povojne meje.

Na ta zavrtni način je Itali-
janom uspelo, da si prisvoje
velike kose jugoslovanskega ozem-
lja, posebno slovenskega zaledja
Trsta; 600.000 Jugoslovanov je
prišlo pod italijansko oblast. Na
mirovni konferenci pa je Italija
požirala tudi obsejne zahteve
nove nemško-avstrijske republi-
ke in dosegla, da je bilo 100.000
koroških Slovencev dodeljenih
ozemlju države, katero je vzela
pod zaščito. Tudi potek madžar-
sko-jugoslovanske meje je bil za
Jugoslavijo neugoden, ker je
Italija za to poskrbela.

Izgube, ki so nam prizadele
na ta način, so najbolj škodo-
vale Slovence. Slovenci žive v
štirih različnih državah. Od
dveh milijonov Slovencev se na-
haja le 1.200.000 v svobodni ju-
goslovanski narodni državi—vsi
ostali pa so prepuščeni na milost
in nemilost našim vekovnim so-
vražnikom. Dvajsetletna izkuš-
nja nam dokazuje, da Slovenci
ne morejo obstojati, niti ne na
najprimitivnejši način, pod ne-
mško vladjo v Avstriji ali pa pod
italijanskim ali madžarskim jar-
mom. Zdaj pa so v tej vojni Ita-
lijani, Nemci in Madžari sami
podrli meje iz leta 1918, pri-
stili si in razdelili med seboj tu-
di oni del Slovenije, ki je srečno
in v blagostanju živel v mejah
svoje jugoslovanske države. Nji-
hovo odločitev sprejemamo. To
pot naših novih meja ne bodo
črtali v temni senci londonske-
ga pakta, temveč v svetli luči
Atlantskega čarterja.

Tu velja tudi naglasiti, da v
Sloveniji ni kvizlingov. Vsa naša
zemlja je bila kar na kratko
zasedena in anektirana. Na
ozemlju, ki ga kontrolirajo Ita-
lijani, je bilo porušenih 158 kra-
jev, a 17 v osem, kjer gospoda-
rijo Nemci. Očišče mora za vsa-
ko ceno zadušiti upor na našem
ozemlju, ker so njihove najvaž-
nejše vojaške prometne zveze na
slovenskih tleh. Zato mislijo, da
morajo uničiti ves slovenski na-
rod, da bi v bodočnosti ne mogel
več ovirati nemških in italijan-
skih načrtov v območju Jadrans-
kega morja.

Mi Slovenci pa s svoje strani
in skupaj s ostalimi Jugoslova-
ni želimo in delamo v upanju, da
bo vsa naša zemlja in ves naš
narod, da bomo vsi Slovenci po-
tej vojni končno enkrat zedinje-
ni v novi jugoslovanski državi.

Naše ozemlje je enotno v na-
narodnem in kulturnem pogle-
du; Slovenija je nerazdružljiva
enota po naši narodnosti in
naši kulturi, po našem geogra-
fičnem položaju kakor po naših
zgodovinskih tradicijah in naših
gospodarskih potrebah.

Zato se obračamo do naših
velikih zaveznikov, ki bodo po
vojni risali nov zemljevid Ev-
rope, da ne bomo še enkrat raz-
trgani in razkosani. Ne smejo
znova napraviti zmotne misleč,
da je tržaško zaledje italijansko
ali nemško. To ni res. Geogra-
fično in narodnostno je to za-
ledje slovensko in jugoslovans-
ko. Pogled na zemljevid nam
pokaže, da je Trst pristanišče te-
ga našega zaledja brez pomena
in zvez z Apeninskimi poloto-
kom in da bo moral propasti, ako
bi še enkrat pripadel Italiji.

Spominjati se moramo tudi, da
je nemški cilj v skladu z Bis-
markovim izrekom in Hitlerje-
vo politiko, da se iz Trsta na-
pravi sredozemski Hamburg ve-
likega nemškega rajha. Sloven-
ci smo skozi stoletja branili Trst
kot svojo luko; naša želja je, da
postane Trst pristanišče, ki bo
odprto svobodnim srednje-ev-
ropskim narodom, ne pa utrjeno
oporišče nemškega imperijalizma
ali italijanskih ambicij.

Kdorkoli drži Trst, ni je go-
sodar Slovencev in zapadne
Jugoslavije; v rokah ima tudi
ključ do vsega pomorskega pro-
meta centralne Evrope. Ali naj
zavezniški zaupajo ta ključ svo-
jim sovražnikom? Mislim, da ne
smejo in ne morejo, če zaradi
tega ne, ker jim je ona nesre-
čna odločitev pariške mirovne
konference v letu 1919 prizade-
la toliko nesreč in razočaranj.
Vrhu tega pa bi bilo to tudi v
nasprotju z načeli Atlantskega
čarterja; naš narod pa se ravno
zaradi svoje vere v načela tega
čarterja tako neupogljivo in
vtrajno bori proti očišču.

Slovenski ameriški narodni svet

Posdrav michiganskemu odboru
Veslovanskega kongresa

Dne 14. marca je imel michi-
ganski odbor Veslovanskega
kongresa konferenco v Detroitu.
Ker je trajala le pol dneva, ni
šel predstavnik našega narodne-
ga sveta Ethin Kristan osebno
tjaka, pač pa je v svetovem
imenu poslal na naslov konfe-
renčnega predsednika dr. W.
Oswagske konferenci v pozdrav
pismo sledeče vsebine:

"Dear Mr. President:
"Being, to my sorrow, pre-
vented from participating in
your conference I wish to ex-
press to you as well as to all
members my sincerest wishes
for a successful meeting and to
extend greetings from the Slo-
venian American National Coun-
cil."

"The unity of Slavs, achieved
at the memorable All Slav Con-
gress held in your city, is among
the most important factors on
which Victory, peace, and the
future of the human race de-
pend. We must, therefore, guard
it and see to it that it remains
strong enough to withstand all
attempts to split or break it up
and thus weaken the forces that
are fighting for a better world."

"When our forefathers, more
than thousand years ago, were
members of one united nation
they were known as lovers of
freedom, as worshippers of jus-
tice, and democracy was the
cornerstone of all their institu-
tions. We cannot turn the his-
tory back and we are not will-
ing to try it. Today there are
many Slav nations but liberty
and justice are still cherished by
our hearts; and when there is a
fight against tyranny and for
the ideals of democracy we can
not and will not stand idly."

"A new chapter is being writ-
ten with blood and tears and
sweat in the book of human
progress; so far, the deeds of
Slavs in this gigantic struggle
are honorable and heroic and ef-
fective. Let us cement our unity
still more and make it a decisive
force for Victory, for Liberty,
for a lasting peace based upon
justice for all."

"I am, Mr. President, respect-
fully yours,
Ethin Kristan."



Španski diktator Franco dobiva ameriške olje.

ZNANCI

ČRTICE
ANT. ADAMIČ

(Se nadaljuje.)

"Lačen!" je nenadoma zavpil štacunar.
"Zejen!" je zarigal oskrbnik.

Kmalu sta se bleščali kar dve polni steklenici na mizi. Štacunar je obiral mastno kračo, rezal kose in jih tlačil oskrbniku v usta. Kovač si je grizel ustnice in vidno požiral slino. Tresel se je od mraza in se stiskal k peči. Petrin je glupo buljil v svetiljko in tlačil roke v hlačne žepi; mrzle pesti je prižemal na razbolelo drobovje. Kovač ga je dregnil pod mizo; spogledala sta se in si pokimala.

Petrin se je dvignil prvi. Udaril je s ploško roko po mizi, da so odskočili kozarci.

"Midva greva spat!"

"Nič spati. Pitti, peti in se veseliti!" se je dli štacunar, ki se ga je prijel oskrbnikova odsekana govornica. Kračo je zagnal v kot. Črna dva sta se pomikala izza mize. Oskrbnik je mirno zopet segel v žep in naperil revolver.

"Do dna! Ena — dva — t — t — t" Vdova je zavreščala, štacunar je lopnil od spodaj gori po oskrbnikovi lakti. In tako se je res izprožilo; tresnilo je zamolklo. Krogla je šla v strop.

Štacunar se je stresel in pobledel; skočil je od mize, pokril klobuk, vzel kožuh in zbežal. Kovač jo je pobral za njim.

Petrin je med tem bliskoma pograbil za oskrbnikovo roko in mu iztrgal orožje. — Oskrbnik se je opravičeval s hripavim glasom:

"Saj nisem mislil zares. Ta neroda prismojenaj!"

"Kaj? Vi — vi — vi pesoglavci!" Usta so se Petrinu penila, iz oči so mu sršeli zelenoognjeni trni. Migal je z revolverjem oskrbniku pred nosom in žugal:

"Sedaj vas bom pa jaz! Pri tej priči: "Do dna!"

Oskrbnik se je ovestil, se nasmešnil in izpil. "In še ta kozarec: Do dna!" Oskrbnik je ubogal in izpil. Še vedno se je smehljaj.

"Še enega!"

"Ne morem."

"Moram, vrag!"

"Ne morem, satan —"

Petrin je zagrabil skoro polno steklenico in jo nastavil oskrbniku na usta.

"Nazri se, prasec sili!" Vino je klokotalo oskrbniku preko stianjenih, modrikastih ustnic, lilo je kot kri raz obraz za vrat in po beli sranci od batista.

Oskrbnik je pahnul nasilneža od sebe, toda zbesneli Petrin ga je prevrnil s stolom vred in na tla. Steklenka se je razbila, revolver je odletel k peti.

Tedaj se je Petrin zagnal ko razbojnik in pokleknil oskrbniku na prsa; lovil je besede, toda izdaval ni nobene. Ves gnev gladnega siromaka, malega človeka do objestnega in oblastnega gospoda je bruhal na dan in si je dal duška v pljunku:

"Fej!"

Oskrbnik je zamilal in nagnil glavo vstran. Petrin se je pobral raz žrtve, si pogladil lasne in se ozrl po sobi. Tišina; oskrbnik je ležal nemremično.

Kovač je bil pričakal Petrina za vogalom sosednje hiše.

"Kaj je bilo?"

"Majhna revolucija. Osvetl sem se." Po vedal je, kako je ustrahoval oskrbnika.

"In kaj bo sedaj?" je zaskrbelo Kovača.

"— Pa nič. Račun je plačan.

— Ura je odbila ponoč. Bele, ledene megle so se valile po cesti.

DOHTAR ŽLINDRA

(Ribniška.)

Stari Zadolnik je umrl. Sin Janez je zagospodaril, si izbral nevesto in se oženil. Pol leta je krošnjarij, pol meseca računal, dva dni je polegal pod hrusko, tretji dan je poklical svojega starejšega brata Jakoba v hišo in je dejal:

"Jaz grem v Ameriko."

"No?"

"Tebi dam generalno pooblastilo. Paziti moraš na živino, da boste za časa pospravili krompir in zrnje in da se ne bo žena zvodila s kom. Ti si učen na dohtarake bukve. Tebi izročam do spomladi vse; kakor boš ukazal, tako pa bo."

Janez je odšel v Ameriko in zagospodaril je v hiši brat Jakob ali — dohtar Žlindra.

Kar preko noči, že pred leti se je poprijel Jakoba pomembni vzdevek doktarja Žlindre. Resnica je, da je Jakob najrajši polegal na peči in posedal za mizo s kazenskim zakonikom v roki (zlomek vedi, kje ga je staknil); kajti sicer ni bil za noben hasek ne na polju, ne na podu in ne v hlevu. Žlindra bi bil nemara lep, velik človek, če ne bi strigel z desno nogo v podobni ležeče érke S za svojo levo nogo; — toda le kadar je hodil! In le s težavo, oprt na gorjačo, se je pomikal po vasi. Učen pa je bil; vse procese in za vso vas jih je dognal. Hud je bil kot tobak za pipo, pričal je na vse strani in velesvečano; otepal se je z advokati in jih nikoli ugnan presekaval, da je bilo joj.

Brat Janez je zadel v črno, ko je pooblastil dohtarja Žlindra za gospodarja. Le-ta se je silno zadel. Kakšne se ne bi, ko je smel rjuti okoli hiše, kadar in kolikor je mogel! Odvažnega obraza se je prigugal vsako jutro v hlev, zasajal je gorjačo v gumno, — li ni preveč vlažno; zibal se je okoli kozolca, podil je vrabce, da ne bi popili vsega prosa in priropotal je na skedenj, kjer je držal neveste leste, kadar je lezla s polnim košem sena s peter . . . Točno, vedno in redno je bil tedaj bratovi ženi na uslugo. Pa tudi vesten je bil; kajti večkrat se je priplazil na izbo k nevesti pogledat, če nima morda vavovalcev . . . Ponoči seveda. Sedal je na postelji in zdihoval . . . Kakopak. Tudi na peč je zlezal za njo. Dohtar Žlindra je bil dober varuh.

Nenadoma je šla nevesta v pustiv k svojim staršem. S hudimi očmi se je odpravil dohtar Žlindra v trg in na sodnijo — tožiti. Čez par dni je morala nevesta k sodniku, kjer se je opravičevala, da je šla zato v pustiv, ker jo svak preveč nadzoruje — in je še ponoči ne pusti v miru.

"Pa kaj vam hoče?"

"Ne vem . . . To morate vi boljše vedeti, gospod svetnik!" se je aramejljivo prestopala mlada žena.

Svetnik, moder sodnik, je nekaj začrkal na namizni koledar.

"Ga bomo že podučili. Le vrnite se domov in brez skrbi!"

"Oho!" se je začudil dohtar Žlindra, ko je dobil povabilo za sodnijo. Odpravil se je na pot. Sodnik mu je zapretel s prstom in ga svaril, naj ne hodi vsepovsod za nevesto, da je ona dovolj stara in da ve, kaj in kako je prav.

Vihali si je diako pod nosom dohtar Žlindra, grabil se je v bok, postrigaval je z desno nogo za svojo levo in je izjavil kratkoma, da je vse skupaj — pomota. In je odkrval in jo mahnil domov. O, on se je zavedal svojih pravic . . . Za tri tedne je bila nevesta zopet na sodniji. Jokala se je in povedala:

(Dalje prihodnjič.)

SOME NAZIS MEET DEATH OUTSIDE STALINGRAD



NAZI FORCES ATTACKING around the city of Stalingrad were turned back with terrific losses. Photos of the beating they took from the Russians still continue to reach this country at this date. The remains of a German gun crew (top) is shown after a Russian shell had burst in its midst. Another Nazi (bottom) froze to death while awaiting the order to attack. He still holds an unthrown grenade.

in zakolje mater, tretji zapali in opleni hišo . . . In vse to pod krinko prijateljstva, visokih idej, muk . . .

"Ne, to se ne zgodi!" je nenadoma kriknil Peter Mihajlič in udaril s pestjo po mizi.

Skočil je pokonci in stekel iz obednice. V konjušnici je stal osedlan oskrbnikov konj. Sedel je nanj in oddiral k Vlasici.

V duši mu je besnel vihar. Občutil je potrebo, storiti kaj izrednega, posebnega, najsi se potem kesa vse življenje. Ali naj opusuje Vlasici z lopovom, ga oklofuta in nato pozove na dvoboj? A Vlasici ni tak, da bi se boril: od lopova in klofute postane le še nesrečnejši in otožnejši. Ti nesrečni plahi ljudje so najneznanejši, najhujši ljudje. Njim se izteče vse brez kazni. Kadar se nesrečni človek, v odgovor na zaslužen očitek, ozre vate s svojim globokim, krivice si svestim pogledom, ko se bolestno nasmehe in ponizno ukloni glavo, tedaj menda nima najpravičnejši dovolj poguma, položiti nanj roko.

"Vse eno! Vpričo nje ga naklestim z bičem in opusjem", se je odločil Peter Mihajlič.

Jezdil je skozi svoj gozd in preko ledine ter si predstavljaj, kako bo Zina, da opraviči svoj prestop, govorila o ženskih

pravica, o osebnih svobodi in o tem, da med cerkvami in civilnim zakonom ni razlike. Po ženski navadi se bo pričkala o tem, česar ne razume. Končno pa ga prav gotovo vpraša: "Čemu si prišel? S kako pravico se vtikaš v moje stvari?"

"Ne, nimam pravice", je zamrmral Peter Mihajlič. "A tem bolje . . . Čim suroveje nastopim in čim manj pravice imam, tem bolje!"

Bilo je soparno. Nizko nad zemljo so se sukali roji komarjev, v grmicevju pa so se žalostno oglašali kljunači. Vse je naznanjalo dež, dasi ni bilo na nebu niti oblaka. Peter Mihajlič je prekoračil svojo mejo in se je spustil čez ravno, gladko polje. Često je jezdlj po tej poti in znan mu je bil ob njej vsak grmiček, vsak jarek. To, kar se je daleč pred njim v somraku dvigalo kot temna skala, je bila rdeča cerkev; mogel si jo je predstavljati do podrobnosti; predočeval si je celo okraske nad glavnimi vrati in teleta, ki so se vedno pasla v ograji. Vrsto od cerkve na desno je temnel gozdič, last grofa Koltoviča. Za gozdičem se je že začejalo Vlasicevo posestvo.

Izza cerkve in grofovega gozdiča se je privlekel ogromen, črn oblak, iz katerega so švigali modrikasti bliski.

"Tu je!" je pomislil Peter Mihajlič. Pomagaj, Gospod, pomagaj!"

Konj se je od urne ježe kmalu utrudil, a tudi Peter Mihajlič sam je bil truden. Hudourni oblak je srdito gledal nanj, kakor bi mu hotel svetovati, naj se vrne domov. Postal mu je tesno pri srcu.

"Pojasnim jima, da ne ravnata

(Dalje prihodnjič.)

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

.... Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$0.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri naslovanju \$1.50 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je včas lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bi zahteval sam svoj list teden, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrži. države in Kanado \$0.00	Za Člone in Chicago je \$1.50
1 teden in 4.50	1 teden in 4.50
2 tednika in 3.50	2 tednika in 3.50
3 tednike in 2.40	3 tednike in 2.50
4 tednike in 1.30	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$0.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ,

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družva št.

Naslov

Ustavite teden in ga pripišite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. Čl. družva št.

3. Čl. družva št.

4. Čl. družva št.

5. Čl. družva št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Sosedje in druge
novele

Ant. P. Čehov

Poslovenil Fran Pogačnik

SOSEDJE

(Nadaljevanje.)

"A kako? Kaj storiti?" se je izpraševal in se proseče oziral proti nebu in na drevje, kakor bi prosil pomoči.

A nebo in drevesa so molčala. Pošteno prepričanje mu ni pomagalo, zdrav razum pa mu je govoril, da mučnega vprašanja ni možno rešiti drugače, kakor glupo in da današnji prizor s selom ne bo zadnji te vrste. Strahno je misliti, kaj bo še iz tega!

Ko se je vračal domov, je že zahajalo solnce. Sedaj se mu je zdelo, da vprašanja sploh ni možno rešiti. Z izvršenim dejanjem strinjati se ne more, sprave zavračati tudi ne more, a srednje poti ni. Snel je klobuk in se pahljal z robcem; ko je bil od doma še kaki dve vrsti, je začul odzadaj švenkjanje. Biseri, zvoki, ki so se združevali v uspešno ubrano soglasje, so izvirali od zvončkov in kraguljčkov, s kakršnimi se je vozil edino okro-

ni načelnik Medovskij, bivši huzarski častnik, ki je napravil vse svoje imetje, bolehen človek, oddaljen sorodnik Petra Mihajliča. Pri lvašinih je bil čisto domač in do Zine je čutil nežno očetovsko nagnenje.

"K vam sem namejen," je dejal, ko je dohitel Petra Mihajliča. "Sedite na voz, da vas popeljem!"

Smehljaj se je in veselo gledal; očividno mu še ni bilo znano, da je Zina utekla k Vlasici; mogloče so mu o tem že pravili, a on ni verjel. Peter Mihajlič se je čutil v težavnem položaju.

"— Dobrodošli!" je mrmral in zardel do ušes, ne vedoč, kako in kaj naj se mu malaze. "Zelo mi je drago," je nadaljeval in se skušal nasmešljati . . . "toda Zina je odpotovala, a mati je bolna."

"Kako neprijetno!" je vzkliknil okrožni načelnik, zamišljeno gledaje na Petra Mihajliča. — "A jaz sem nameraval preživeti ta večer pri vas. Kam je odpotovala Zinajida Mihajlova?"

"K Sinickim, odondot pa nemara v samostan. Ne vem zagotovo."

Okrožni načelnik je izpregovoril še par besed in se nato vrnil. Peter Mihajlič je šel domov in s strahom v srcu premišljeval, kaj

poreče okrožni načelnik, ko izve resnico. Predstavljaj si je čustvo in poglabljajoč se vanj je stopil v hišo.

"Pomozi, gospod, pomozi!" je mislil.

V obednici je sedela pri večernem čaju sama teta. Kakor navadno, je nosilo njeno obličje tak izraz, da se, najsi je slaba in brez zaščite, ne da žaliti od nikogar.

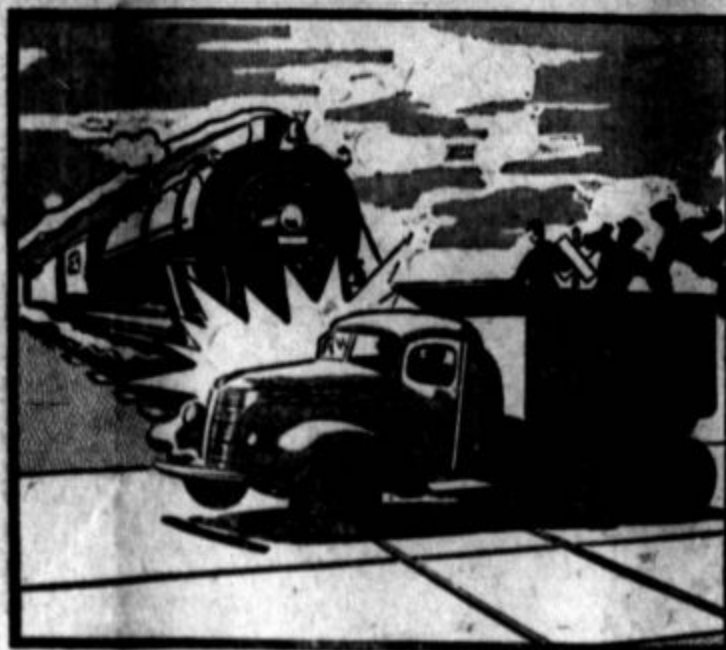
Peter Mihajlič je sedel na drugi konec mize (tete ni maral) in je jel molče piti čaj.

"Tvoja mati danes zopet ni obedovala," je izpregovorila teta. "Ti bi se moral za to brigati, Petruša! Ako se umoriš, s tem gorja ne odpraviš!"

Petru Mihajliču se je zdelo neumestno, da se teta vmešava v tuje stvari in da odlašja svoj odhod, ker je ušla Zina. Hotel ji je vreči v obraz žaljivko, a se je premagal. Miril se je, da se približuje čas dejanja in da to ne more dalje trpeti. Ali takoj nekaj storiti, ali se vreči na tla, kričati in biti z glavo ob tlak. Predočeval si je Vlasici in Zino, kako se onadva, svobodomiselnata in zadovoljna, poljubljata pod javorom, in vsa težka jeza, ki se je v teh sedmih dneh nabrala v njem, se je zvalila na Vlasici.

"Prvi je zapeljal in ukradel sestro", je pomislil. "Drugi pride

Look! Listen! Live!



For want of good brakes, three lives were lost in the grade crossing accident illustrated here.

A dump truck, occupied by the driver and four other men, disregarded the standard railroad crossing warning sign and drove into the path of a passenger train. Three killed and two injured was the final tally.

The two men who survived said the brakes on the truck were faulty. This prevented the driver from stopping, and the truck rolled onto the crossing. The train that hit the truck, and another

train which was following, were delayed a total of two hours while the track was being cleared.

The National Safety Council is conducting a special campaign to stop these accidents which every day delay 38 trains a total of 22 hours—a serious drain on the nation's war transportation facilities.

Driver carelessness is the cause of almost all grade crossing accidents, according to the Council. To help win the war—to save yourself and others needless suffering—the Council asks you to be sure the track is clear before you start across.